

ÇEŞİTLİ KÜLTÜRLERDEKİ OKÜLT İNANÇ VE
UYGULAMALARIN TÜRK-İSLAM KÜLTÜRÜNE
YANSIMASI ÜZERİNE BİR İNCELEME*

A Survey about the Reflection of Occult Beliefs and
Practices of Various Cultures on Turkish-Islamic Culture

Halit Ahmet ÇİFTÇİ**

Özet

İnsanoğlu zamanın başlangıcından beri kâinatın gizemlerine ilgi duyagelmıştır. Kâinatın gizli bir güç tarafından yönetildiğini ve kâinatın karanlık yüzünün sistematik bir araştırma yapılmadan anlaşılamayacağını düşünmüştür. Bu düşünceler ve insanın gizli olanı anlama ve onu kontrol altına alma arzusu insanoğlunu sırların doğasını araştırmaya sevk etmiş ve bu arayıştan Okültizm (gizli bilimler) ortaya çıkmıştır. Okültizm terimi “gizlemek” manasına gelen Latince “occulo” fiilinden türemiş ve sıradan insanlar tarafından anlaşılabilen ve anlaşılabilmesi için bazı kapalı düşünce ve inanç sistemlerinin gizli bilgi ve düşüncelerine ihtiyaç duyan bilgilerin genel adıdır.

Okültizm; Büyü, Simya, Numeroloji, Astroloji, Demonoloji, Falcılık, Gnostisizm, Şamanizm, Teozofi, Kabala, Spiritüalizm gibi ekollere ayrılmaktadır. Bu ekoller Müslüman bilginlerin yazılarında genişçe bulunmaktadır. Bu yazılarda Numeroloji, sayıların kutsallığı ve gizemiyle ilgili öğretiler; Astroloji, gök cisimleriyle ve onların hareketlerinin insan üzerindeki etkisiyle ilgili inanışlar; Simya, madenlerin sahip oldukları mistik güçler ve gizemlerle ilgili inanç ve uygulamalar; Demonoloji cin, şeytan gibi varlıkların insanlarla olan münasebetlerine yönelik anlatılanlar bağlamında incelenebilir. Çalışmamızda bu öğretilerin hepsini detaylandırmak yerine aralarından bazılarının çeşitli kültürler ve coğrafyalardaki yansımalarının ana hatlarını çizerek bazı örneklerle bu öğretilerin Türk-İslam kültürünün halk inançlarına nasıl girdiğine yönelik incelemelerde bulunacağız. Çalışmamızın bir diğer amacı da Türkiye’de akademik çevrelerde fazla önemsenmeyen Okültizm alanında akademik çalışma yapmayı düşünenler için kılavuz niteliğinde bir makale olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Okült, Numeroloji, Astroloji, Demonoloji, Simya.

* Makale Gönderim Tarihi: 10.04.2017- Makale Kabul Tarihi: 25.06.2017

** Arş. Gör. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı,
e-posta:halitciftci@sdu.edu.tr

Abstract

Humankind has been so curious about the secrets of the universe until the beginning of the time. They have always thought that the universe is governing by a secret power and the dark side of the universe cannot be understand without a systematic research. These thoughts and the desire of man to understand the secret led humankind to search about the nature of these secrets and from this quest of the humankind, Occultism has appeared. The term “occultism” is derived from the Latin verb “occulo” which means “conceal”. Occultism is the general name of knowledges which cannot be known and understood by ordinary people and needs some basic esoteric knowledges and thoughts of some implicit thought and faith systems. These knowledges aim to understand and take over the unknown secrets of the universe.

Occultism has too many schools like Magic, Alchemy, Numerology, Astrology, Demonology, Palmistry, Gnosticism, Shamanism, Theosophy, Kabbala, Spiritualism. These schools are widely found in the writings of Muslim scholars. Numerology can be examined in the context of doctrines about the sanctity and mystery of numbers; Astrology in the context of beliefs about the influence of celestial bodies and their orbits on human life; Alchemy in the context of beliefs and practices about mystical powers and mysteries of mines; and Demonology in the context of relations of the jinn and the demons with humans. Instead of examining all of these schools thoroughly, we will outline the reflections of some of those in various cultures and areas. After that, we will investigate how those schools are adopted in Turkish-Islamic folk beliefs with some examples. Another aim of this study is to be a guide to those who thinks to study about Occultism which is not valued enough among the academicians in Turkiye.

Keywords: Occultism, Numerology, Astrology, Demonology, Alchemy.

Giriş

Okültizm terimi Latince “gizlemek, gömmek, örtbas etmek, sır tutmak” manalarına gelen “occulo” fiilinden türemiştir¹ ve genel olarak herkes tarafından bilinmeyen, anlaşılamayan, anlaşılabilmesi için özgün ve kapalı birtakım düşünce ve inanç sistemlerinin ezoterik temel bilgi ve düşüncelerine ihtiyaç duyan kuramların, uygulamaların, işlemlerin ve törensel yaşantılara gerek duyan, evrenin bilinmeyen gizemini kavrayarak ona egemen olmaya yönelik yöntemlerin ve bilgilerin genel adıdır.²

Spiritüel ve mistik düşünce akımları; görünen ve bilinen evrenin fark edilebilen düzeninin bir başka ve kavranamayan güç tarafından yönetildiğine ve en azından bu evrenin içinde ve ona koştut olarak birtakım gizli güçlerin olayların gidiş ve akışına karşı olarak onları olabilecekten başka doğrultuda yönlendirebildiğine köklü bir inancı

---

¹ Vivian Ridler, *Oxford Latin Dictionary*, s. 1233.

² Ali Babaoğlu, *Okültizm*, s. 7.

beraberinde getirirler. Yine bu akımlar insanın bu gizemi de bilip öğrenebileceği ve ona kendi amaçları için hâkim olabileceği kanısına da sahiptirler. Bu inanç sistemlerine göre, o gizemler olağan bilgi edinme yollarından çok sezgisel ve aşkın çabalarla ulaşılabilen bilgi ve becerilerdir. Bu inançların büyük bir kısmında sıradan insanlara kapalı alemin kısmen bazı insanlar tarafından kavranmış olduğu ve geçmişte bir zamanlar birileri tarafından öğrenilip sözlü ve yazılı olarak nesilden nesile aktarıldığı düşüncesi de bulunmaktadır. Bu yüzden o alemin gizemlerine ulaşmanın en güvenilir yollarının bu eski ustaların aktardığı bilgiler olduğu inancındadırlar.³

Bu sistemler, hepsi birbiriyle uyuşmasız görünen ancak aynı ya da benzer uygulamaları ve inançları paylaşan birçok öğretiye bölünmüş durumdadır. Bahsi geçen öğretilerin her biri elde etmiş olduklarına ya da kendilerine miras kaldığına inandıkları eski bilgi kaynaklarını kıskançlıkla saklamaktadır. Ancak günümüzde daha entelektüel bir yaklaşımla her biri, eski ustaların da “hakikat”i ancak bir yönden görebilmiş olduğu ve dolayısıyla çeşitli yaklaşımların her birinin kısmen doğru olabileceği, birkaçının kazanılmasıyla daha büyük bir hakikate ulaşılabilceği yaklaşımını benimsemektedirler. Bundan dolayı hemen hepsinde, bütün gizemli bilgileri belli ölçüde kabul edip kutsal sayan bir temayül belirlemiştir. Bu genel kutsama yönelişini sistemleştiren felsefe öğretileri de oluşmuş durumdadır. Kabbala, Şamanizm, Gnostisizm, Satanizm, Astroloji, Numeroloji, Büyücülük, Falcılık, Hüddamcılık/Cincilik, Teozofi, Çin, Hint ve İran mistisizmleri gibi doğanın, doğa dışının ve doğaüstünün gizemleriyle uğraşan ekoller bu öğretiler arasında bulunmaktadır.⁴

1. Numeroloji (Sayıların Gizemi)

Numeroloji, sayıların gizemli anlamlarını konu alan⁵ ve sayıları insanın karakterini veya geleceğini yorumlamada kullanan bir çalışma sahası olup⁶ sayılara atfedilen mistik değerlerden çıkarılan yaygın bir yorumlama ve tahmin sistemi olarak da tanımlanabilir.⁷ Numerolojinin, filozof, bilim adamı, dini reformcu ve bir siyasetçi

---

³ a.g.e., s. 7.

⁴ a.g.e., s. 7-8.

⁵ Matthew Oliver Goodwin, *Numerology: The Complete Guide*, I, 3.

⁶ Anita Wolff (Ed.), “Numerology”, *Britannica Concise Encyclopedia*, s. 1388.

⁷ J. Gordon Melton, (Ed.), “Numerology”, *Encyclopedia of Occultism and Parapsychology*, II, 1127.

olarak takdim edilen, Samos’lu Pythagoras’ın (M.Ö. 570? – 495?)⁸ her şeyin sayısal terimlerle açıklanabilir olduğu iddiası üzerine temellendiği iddia edilmiştir.⁹ Kabbala’nın¹⁰ büyüleyici ağına, İbrani alfabesine, kutsal metin yazmalarına, eski bilgilere ve sayılarla ilgilenen en meşhur şahsiyet olan Pythagoras’ın öğretilerinin arka planına bakmadan numerolojinin izlerini sürmenin imkânsız olduğundan da bahsedilmiştir.¹¹

Numeroloji denince en önemli numerolojik sistemlerden birisi olan ve Kabalistik numerolojinin bir alt dalı olarak inceleme sahasına dahil edilen Gematria akla gelmektedir. Batı gizem geleneğinin can damarı konumunda bulunan Gematria, İbranice kelime ve isimleri araştırmak ve Israel Regardie’nin “Melekler Alfabesi” olarak adlandırdığı İbrani alfabesinin harflerinin sayısal değerlerini etüd ederek, onların gizli yönlerini öğrenmek için ortaya konmuş bir sistemdir. Bu sistem İbrani alfabesindeki harflerin sayıları temsil ettiği olgusu üzerine temellenir. Bundan dolayı sayılar için ayrıca semboller yoktur. Aynı sayısal değere sahip olan kelimelerin genellikle önemli ilişkilere sahip olduğu düşünülmüştür.¹²

Gematria sayılar ve kelimeler arasındaki sayısal ilişkileri araştıran bir sahadır. Farklı numaralandırma sisteminin gelişmesinden önce her harfe bir sayısal değer tahsis edilmiştir. İbrani alfabesindeki Alef, Yunan alfabesindeki Alfa ve Arap alfabesindeki Elif sayısal olarak 1’e eşittir. Bundan dolayı her kelimenin sayısal bir değeri vardır.¹³

Numerolojinin bir başka önemli kolu, İslam geleneğinin içinde incelenen Ebced sistemidir. “Ebced”, Arap alfabesindeki harflerin kolay bir şekilde ezberlenebilmesi için alfabedeki harflerin birleştirilmesiyle oluşturulmuş sekiz adet anlamsız kelimenin ilkidir. Ebced, ilk kelimenin ismi olmasının yanında diğer kelimelerin tamamına da verilen isimdir. Bu durumda Ebced kelimesinin eski alfabeye verilmiş bir isim olduğunu

---

⁸ Leonid Zhmud, s. 714.

⁹ Wolff (Ed.), s. 1388.

¹⁰ İbranca’da “gelenek, öğreti” manasına gelen Kabala, normatif Yahudiliğin içinde yer alan mistik bir gelenektir. Bu gelenek Yahudiliğin tamamında olduğu gibi kutsal metinlere dayanır. Ancak Tevrat’ı tarihi bir rivayet veya hukuki bir eserden ziyade sembolik bir metin olarak kabul eder. Kabala hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz.: Sarah E. Karesh ve Mitchell M. Hurvitz, s. 261. Ayrıca Bkz.: Idel, “Kabbalah”, *Encyclopedia Judaica*, XI, 585-692.

¹¹ Shirley Blackwell Lawrence, *The Secret Science of Numerology: The Hidden Meaning of Numbers and Letters*, s. 49.

¹² Wade Coleman, *Sepher Sapphires: A Treatise on Gematria – The Magical Language of the Mysteries*, I, I.

¹³ a.g.e., III.

söyleyebiliriz. “Abcad, ebcad, ebiced, abucad..” gibi kullanımlarına da rastlanmış olmasına rağmen en fazla rağbet gören şeklinin “Ebcad” olduğu kaydedilmiştir.¹⁴

Ebcad kelimelerinin her birinin sayısal bir karşılığı vardır. Yani her harf bir rakama karşılık gelir. Bundan yararlanılarak çeşitli işlemler yapılmaktadır. Bu işlemlere “Ebcad Hesabı” veya “Hisab-ı Cümel” adı verilir. Bu hesaba göre ilk dokuz harf birer birer olmak üzere 1’den 9’a kadar olan rakamlara, ikinci 9 harf onar onar olmak üzere 10’dan 90’a kadar olan sayılara, üçüncü 9 harf yüzer yüzer olmak üzere 100’den 900’e kadar olan sayılara tekabül etmektedir. Geriye kalan “ğayın” harfi ise 1000’e karşılık gelmektedir.¹⁵ Aşağıda sayıların Arap ve antik Aram alfabesindeki karşılıklarını gösteren bir tablo verilmiştir.

---

¹⁴ İsmail Yakıt, *Türk-İslam Kültüründe Ebcad Hesabı ve Tarih Düşürme*, s. 25.

¹⁵ a.g.e., s. 38.

Sayısal Değer	Aram Alfabeti	Harflerin Okunuşu	Batı Ebcedi	Doğu Ebcedi
1	א	'	א	א
2	ב	b	ב	ב
3	ג	g	ג	ג
4	ד	d	ד	ד
5	ה	h	ה	ה
6	ו	w	ו	ו
7	ז	z	ז	ז
8	ח	h	ח	ח
9	ט	t	ט	ט
10	י	y	י	י
20	כ	k	כ	כ
30	ל	l	ל	ל
40	מ	m	מ	מ
50	נ	n	נ	נ
60	ס	s	ס	ס
70	ע	'	ע	ע
80	פ	p	פ	פ
90	צ	ş	צ	צ
100	ק	q	ק	ק
200	ר	r	ר	ר
300	ש	sh	ש	ש
400	ת	t	ת	ת
500			ת	ת
600			ת	ת
700			ת	ת
800			ת	ת
900			ת	ת
1000			ת	ת

Şekil 1: Aram ve Arap

alfabesindeki harflerin sayısal karşılıkları.¹⁶

Yukarıdaki tablo dikkatle incelendiğinde Arap harflerinin, Arapça ile aynı dil ailesinden geldiği bilinen Aram-İbrani alfabesindeki karşılıklarıyla aynı dizilimde oldukları görülmektedir. Daha da açacak olursak Aram-İbrani alfabesini temel alan Gematrik dizilim Alef, Bet, Gimel, Dalet, He, Vav, Zayin şeklinde devam ederken,

¹⁶ M. V. McDonald, s. 38.

Arap alfabesini temel alan Ebced dizilimi Elif, Be, Cim, Dal, He, Vav, Ze şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda da Ebced'in, ilk ortaya çıktığında Gematrik sistemi örnek aldığını söyleyebiliriz.

Babilliler numerolojiye ve sayılara büyük önem atfeden bir millettir. Onlar, uğurlu ve uğursuz sayılara inanırlardı. 13 sayısı Babillilerde uğursuz sayılırdı. Bu inanışın nedeni muhtemelen 13'ün, Babillilerin sayı sisteminin temelini oluşturan 60 sayısının tam böleni 12'den sonra gelmesidir.¹⁷

Babil kozmolojisinin temeli olan yaratılış destanı Enuma Eliş'te geçen yedi rüzgar, fırtınanın yedi ruhu, yedi kötü hastalık, içinde yedi mühürlü yedi kapı bulunan, yer altı dünyasının yedi bölgesi ve gök aleminin yedi gezegeni gibi unsurlar Babil geleneğinde 7 sayısının önemini açıkça ortaya koymaktadır. 7 sayısına duyulan bu saygı ilk olarak Yahudi inanışlarına, kısa bir süre sonra Müslümanlara ve en nihayetinde de Hıristiyan aritmolojisinin¹⁸ tanımlamalarına geçmiştir.¹⁹

Babilliler kelimelere ve özellikle kişisel isimlere sayısal değerler atfeden ilk topluluk olarak bilinmektedir. Onlar daha sonra insanlar ve nesnelere arasında ilişkileri kurmak için bu sayısal değerlerde oynamalar yapmışlardır. Kelimelere bu şekilde sayısal kodlamalar yapma sistemine "isopsephia"²⁰ adı verilmektedir. Sonraki dönemlerde bu sistemi Yunanlılar ve Romalılar kullanmışlar, İbrani gizemciler Kabbala'ya uyarlamışlar ve bu sistem Ortaçağ Avrupası'nda numerolojinin Gematria sisteminin uygulamaları altında ortaya çıkmıştır.²¹

Eski Babil'de sayılar, tanrılar panteonuna hiyerarşik bir yapı oluşturma konusunda önemli rol oynuyordu. Diğer tanrılara, önemlerine göre daha düşük sayılar atfedilmişken, mutlak hakim tanrı olan Anu'ya atfedilen sayı, en mükemmel sayı olan 60'tı. Bu şemada Anu'nun sevgilisi ve gücü onunla paylaşan tanrıça İştara'ya 15 sayı atfedilmişti ve İştara, Venüs'e karşılık gelmekteydi. Bir aşk ve savaş tanrıçası olan İştara,

---

¹⁷ Frank J. Swetz, *Legacy of the Luoshu*, s. 79.

¹⁸ Aritmoloji, Yunanca "sayı" anlamına gelen "arithmos" ve "hesaplama" manasına gelen "logos" kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur ve "sayı bilimi" manasına gelmektedir. Bilgi için Bkz: Henry George Liddell, ve Robert Scott, *A Greek-English Lexicon*, s. 240 ve 1057.

¹⁹ Swetz, s. 79-80.

²⁰ Isopsephia, Yunanca "eşit" manasına gelen "isos" ve "çakıl taşı" anlamına gelen "psephos" kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bilgi için Bkz: Liddell ve Scott, s. 839, 2022.

²¹ Swetz, s. 80.

sıklıkla vücudundan çıkan sekiz adet ışınla tasvir edilmekteydi. İhtar'ın kendisi ve sekiz güçlü ışınının toplamı dokuz yapar ve İhtar 15 sayısının somutlaşmış hali olarak karşımıza çıkar.²²

Modern numeroloji, her harfin bir sayıyı temsil ettiği Grek ve İbrani alfabelerindekine benzer bir metot kullanarak, müracaat eden kişinin ismindeki harflerin rakamsal karşılıklarını alır ve bunları araştırılanın doğum tarihiyle birlikte insanın gerçek doğasını ve karakterini ortaya çıkarmak için kullanır.²³

Müslüman yazarlar arasında da yıldızname adı verilen eserlerde benzer örnekler vardır. Muhtemelen XIX. yüzyılın ortaları ile XX. yüzyılın ikinci çeyreği arasında yaşamış olduğu düşünülen Seyyid Süleyman el-Hüseyni'nin²⁴ yıldıznamesinde bir kişinin burcunun ve yıldızının hangileri olduğunu ve bunların o kişi üzerindeki etkisinin şekil ve derecesini anlamak için iki yoldan bahsedilir. Bunlardan birincisi olan Batı usulünde, müracaat eden kişi hangi ayın kaçınıcı gününde doğmuşsa, o gün Güneş'in hangi burçta olduğuna bakılarak, o kişinin o burç ile gezegeninin etkisi altında olduğunun anlaşılacağı belirtilmiştir.²⁵ Örnek vermek gerekirse 21 Şubat'ta doğan birisinin 19 Şubat'tan 21 Mart'a kadar Güneş'in Balık burcunda olduğunu ve bu burcun da gezegeninin Jüpiter olduğunu hesap ederek kendisinin Balık burcuna ve Jüpiter gezegenine mensup olduğunu anlayabileceği aktarılmıştır.²⁶

Diğer taraftan Doğu usulünün nadiren yanlış çıkmakla birlikte genellikle doğru çıktığı kaydedilmiştir. Bu usule göre talihi ve yıldızı belirlenmek istenen kişinin kendi ismi ile annesinin isminin harfleri Ebced hesabına göre toplanıp, çıkan toplamdan on ikişer çıkarıldığında kalan sayı o kişinin içinde olduğu burcu gösterir.²⁷ Bir örnekle açıklamak gerekirse, ismi Ahmed ve annesinin ismi de Ayşe olan birinin yıldızı tespit edilmek istenirse, bu iki ismin Ebced karşılıkları yazılıp toplanır. Çıkan toplam olan

---

²² Swetz, s. 80.

²³ Wolff (Ed.), s. 1388.

²⁴ Azize Uygun, *Seyyid Süleyman el-Hüseyni'nin Kenzü'l-Havas Kitabındaki Dua ve Büyü Motifleri*, s. 3.

²⁵ Seyyid Süleyman El-Hüseyni, *Astronomi ve Burçlar: Yıldızname-i Hüseyini*, s. 49.

²⁶ El-Hüseyni, 1997: s. 49.

²⁷ El-Hüseyni, 1997: s. 49.

439'un 12'ye bölümünden kalan 7 olduğu için o kişinin burcunun yedinci burç olan Terazi olduğu ve bu burcun yıldızının da Zühre olduğu karşımıza çıkar.²⁸

Sayı biliminde kullanılan bir diğer obje vefklerdir.²⁹ Çinlilerin sayılarla olan münasebeti vefkler aracılığıyla olmuştur. Matematik tarihi konusunda güvenilir yazarlar büyüsel karelerin çok eski zamanlara ait olduğunu ve Çin'de ve Hindistan'da kadim devirlerden bu yana bilindiğini iddia etmektedirler. Bununla birlikte uzmanlar Hindistan'da erken dönemlerde büyüsel karelerin görüldüğü konusunda herhangi bir kanıt bulunmadığını ve Çin geleneğinde büyüsel karelerin çok eski zamanlara ait olduğu iddiasının yanlış olduğunu uzunca bir süredir vurgulamaktadırlar. Yine de, büyüsel karelerin kökeni Çin'de, geleneğin yansıttığı gibi çok eski zamanlara dayanmıyor olsa bile, aslında ilk büyüsel kareleri icat edenlerin Çinliler olduğu kanaati hâkimdir.³⁰

Vefklerin Çin'de çok eski zamanlara dayandığı şeklindeki yarı-tarihi hikayeden “Lo Nehri yazması” veya “Lo Nehri belgesi” manasına gelen Lo Şu ya da basitçe “kaplumbağa yazması” olarak adlandırılan Kuei Şu ortaya çıkmıştır.³¹

Bahsi geçen Lo Şu karesini meşhur imparator Yü'nün, eski Çin'i perişan eden sellerle baş etmeye çalıştığı bir zamanda Lo nehrinin sularından çıkıp gelen ve aşağıdaki şekildeki gibi resmedilen bir deniz kaplumbağasının sırtında gördüğü sanılmaktadır. Bununla birlikte günümüzde Çinbilimcilerin, tarihiyle birlikte bu efsanenin geç dönemlere ait bir uydurma olduğunu bildikleri belirtilmiştir.³²

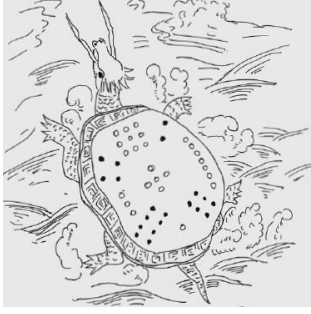
²⁸ El-Hüseyni, 1997: s. 60.

²⁹ Vefk, üzerinde belirli kurallara göre harflerin, sayıların veya kelimelerin yazılmış olduğu, satranç tahtası gibi hanelere ayrılmış ve her çeşit büyüsel işlemlere ve hastalıklara karşı kullanılabilen veya muska olarak takılabilen karedir. Ayrıntılı bilgi için Bkz.: Julius Ruska, “Vefk”, *İslam Ansiklopedisi*, XIII, s. 256.

³⁰ Cammann, 1960, LXXX, s. 116

³¹ Cammann, 1961, I, s. 39.

³² Cammann, 1961: I, s. 38.

Şekil 2: Sırtında Lo Şu karesi çizili olan deniz kaplumbağası.³³

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Şekil 3: Lo Şu karesinin rakamlarla düzenlenmiş şekli.³⁴

Lo Şu karesinin ortasındaki sayı olan 5, sadece karenin içindeki birbirine zıt olan sayı çiftlerinin fiziksel olarak ortasında değil, aynı zamanda bu sayı çiftlerinin her birinin toplamı olan 10 sayısının yarısını verdiği için matematiksel olarak da ortasında bulunmaktadır. Bu sayı çiftlerinin düzenlenmiş ve hassas dengesinin, kadim Çin toplumunun zihinlerinde özel bir anlamı olmasının muhtemel olduğuna dikkat çekilmiştir. Zira kadim Çin toplumu, tek sayıları erkek ve çift sayıları ise dişi olarak kabul etmiştir. Bunu yaparken de doğadaki Yin ve Yang prensiplerini bu iki gruba özdeş olarak kabul etmişlerdir. Bu vefkte ise birbiriyle ilişkili olan sayı çiftleri, büyük ve küçük tek sayılardan (Yang) ve büyük ve küçük çift sayılardan (Yin) oluşmaktadır. Böylece bütün farklılıkların aynı olduğu ve bütün zıtlıkların ortadan kalktığı bir noktada Lo Şu karesinin uyumlu yapısı, dünyayı güçlü merkezi bir eksen etrafında dengeli bir ahengin içinde etkili bir şekilde sembolize edebilmektedir.³⁵

---

³³ Swetz, s. 12.

³⁴ Cammann, 1960: LXXX, s. 117.

³⁵ Cammann, 1961: I, s. 48.

Lo Şu karesindeki 5 sayısına yapılan çok güçlü vurgu ve bu sayının evrenin kalbini ve merkezini sembolize ettiği düşüncesi, kadim Çin toplumunun, 5 sayısına neden bu kadar saygı gösterdiğini ve merkezîyet kavramına neden bu kadar vurgu yaptığını çok iyi bir şekilde açıklamaktadır. Bu iki eğilimin, Han hanedanının hükümlerinde en yüksek noktasına ulaştığı belirtilmiştir. Merkezîyet kavramına olan saygının, Han hanedanlığından İmparator Wu Ti'nin hanedanlık renginin geleneksel 5 istikamet arasından merkezi sembolize eden sarıya çevrilmesini emrettiği ve kendini, imparatorluk ailesini ve milletini en hayırlı etkilere ulaştıracağına inanarak 5 sayısını, hanedanlık sayısı olarak kabul ettiği M.Ö. II. yüzyılın sonlarına doğru daha fazla canlanmış olmasının muhtemel olduğu ifade edilmiştir. Öyle ki, imparatoru bunları yapmaya sevk eden şeyin doğrudan Lo Şu karesinden esinlenmemiş olabileceği, ancak bu hareketin daha sonrakilerin etkisindeki var olan inançları, geliştirmiş olabileceğine dikkat çekilmiştir.³⁶

İslam dünyasında da benzer uygulamalara rastlanmaktadır. Nitekim, el-Hüseyini aşağıdaki vefkin hiç kullanılmamış beyaz bir kâseye yazılıp üzerine su koyularak doğum zahmeti ve sancısı çeken kadına yudum yudum içirildiği takdirde Allah'ın izniyle bütün güçlüklerin ortadan kalkacağını ve kadının kolaylıkla doğumunu yapıp kurtulacağını kaydetmiştir.³⁷ Bu vefkteki harflerin Ebced'deki karşılıklarına baktığımızda bu vefkin satır, sütun ve köşegenlerindeki rakamların toplamının tıpkı Lo Şu karesindeki gibi 15 olduğunu görürüz.

د	ط	ب
ج	هـ	ز
ح	ا	و

Şekil 4: Doğum sancısını gidermek için yapılan vefk.³⁸

³⁶ Cammann, 1961: I, s. 48-49.

³⁷ Seyyid Süleyman el-Hüseyini, *Kenzu'l-Havas Keyfiyet-i Celb-ü Teshir*, 1905, s. 956.

³⁸ el-Hüseyini, 1905: s. 956.

Astronomiyle ilgilenen bilim adamı Abdulfettah es-Seyyid et-Tuhi, *Kurratu'l Hallak fi İlmi'l-Evfak* isimli eserinde, İslam geleneğinde anasır-ı erbaa olarak bilinen hava, ateş, su ve toprak elementlerinin vefklerinden bahsetmiştir.³⁹ Bu vefkler Çin geleneğinden çıkan Lo Şu karesinin farklı düzenlemeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira bu düzenlemelerin tamamında karenin satır, sütun ve köşegenlerindeki sayıların toplamı 15 sayısını vermektedir.

صورة مثلث ناري			صورة مثلث هوائي		
٨	٣	٤	٦	١	٨
١	٥	٩	٧	٥	٣
٦	٧	٢	٢	٩	٤
(Ateş Vefki)			(Hava Vefki)		
صورة مثلث ترابي			صورة مثلث مائي		
٤	٩	٢	٢	٧	٦
٣	٥	٧	٩	٥	١
٨	١	٦	٤	٣	٨
(Toprak Vefki)			(Su Vefki)		

Şekil 5: Hava, Ateş, Su ve Toprak vefkleri.⁴⁰

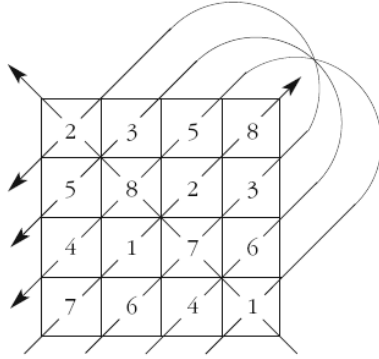
Sayı mistisizmi ve büyüsel kareler, Eski Hint'teki okkült bilgilerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Hindistan'da büyüsel karelerin kullanıldığını gösteren yeterli miktarda kanıt çok eski zamanlarda rastlanmaktadır. Efsaneye göre büyüsel karelerin bilgisi Manibhadra isminde bir büyücüye tanrı Şiva tarafından nakledilmiş ve bunlar, onları kullanan kişilere doğaüstü yardımlar sağlayabilme yetisine sahip olan büyüsel aletler olarak görülmüştür. Bu görüş bugün bile hala devam etmektedir.⁴¹ Hindistan'da, içinde büyüsel karelerden bahsedilen kanıtlarla belgelenmiş ilk eser Varahamihira'nın (d. 505 - ö. 587) M.S. 550 yılları civarında kehanet hakkında yazmış olduğu *Brhatsamhita* adlı eserdir. Bu eserde Varahamihira, parfüm imalatı için gerekli olan malzemenin bileşenlerini ve miktarlarını tarif etmek için dörtlü bir vefk kullanmıştır.

³⁹ Abdulfettah es-Seyyid Et-Tuhi, *Kurratu'l-Hallak fi İlmi'l-Evfak*, s. 46.

⁴⁰ et-Tuhi, s. 46.

⁴¹ Swetz, s. 83.

Kare 1’den 8’e kadar olan rakamlardan oluşmuştur ve rakamların hepsi çizelgede ikişer defa kullanılmıştır. Bu durum da büyüsül karelerin unsurları arasındaki eşsizliğin katı tanımlamalarını ihlal etmektedir. Buna rağmen oluşum, bütün köşegenler ve muhtemel kırık köşegenler aşağıdaki şekilde gösterildiği gibi aynı değişmez toplam olan 18’i verdiği için büyüseldir.⁴²

Şekil 6: Hindistan’da parfüm yapımı için gerekli olan malzemeleri tarif eden 4’lü vefk.⁴³

Varahamihira’nın bu kareye “kaplumbağa kabuğu” manasına gelen “kacchaputa” ismini vermesi dikkate değer bir ayrıntıdır. Bu isimlendirmenin bir kaplumbağanın kabuğunda rastlandığı düşünülen Lo Şu karesine bir gönderme olması muhtemeldir. Büyüsül karelerle ilgili daha önceki dönemlerden bir çalışma da benzer bir isim olan Kaksaputa ismini taşımaktadır. Dörtlü bir büyüsül kareden bahseden bu çalışma ünlü simyacı Nagarjuna’ya (d. 150 – ö. 250) atfedilmektedir.⁴⁴

2. Astroloji

Yaygın okült inanç ve uygulamalardan bir diğeri astrolojidir. Astroloji, insanların kaderini veya geleceğini Güneş’in, Ay’ın ve gezegenlerin durumuna göre önceden tahmin etmek olarak tanımlanmıştır. Astrolojinin, bireylerin ve ulusların kaderlerini önceden tahmin eden hukuki astroloji ve iklim değişiklikleriyle yıldızların doğal şeyler üzerindeki etkisini önceden tahmin eden doğal astroloji gibi türleri vardır.⁴⁵ Yukarı Fırat’taki Mari şehrinde, Askudum isimli bir rahibin bir ay tutulmasını

⁴² Swetz, s. 83.

⁴³ Swetz, s. 83.

⁴⁴ Swetz, s. 84.

⁴⁵ J. Gordon Melton (Ed.), “Astrology”, *Encyclopedia of Occultism and Parapsychology*, I, 108.

kaydettiği ve bu kaydı kralı Zimrilim'e gönderdiği anlatılan bir kil tablet Andre Parrot tarafından bulunmuş ve George Dossin tarafından tercüme edilmiştir. Askudum'a göre bu tutulma hem kral hem de şehri için elverişsizdi. Araştırmacıya göre bu metin kesinlikle ayla veya güneşle ilgili bir hareketi veya döngüyü göstermez. Burada sadece gözlemcinin bir tutulma tahmini değil kaydı yaptığı vurgulanmalıdır.⁴⁶

Babil şehrinin bir hayli güneyinde başka ilginç bir tablet daha bulunmuştur. Bu tablette şöyle yazmaktadır:

- 1- Gökyüzü kapalıysa sene kötü geçecektir.
- 2- Yeni ay ortaya çıktığında gökyüzü parlaksa ve neşeyle selamlanmışsa sene güzel geçecektir.
- 3- Eğer yeni ay çıkmadan önce kuzey rüzgarı gökyüzünde boydan boya eserse mısırlar bol miktarda büyüyecektir.⁴⁷

Eski Babil'de gökyüzü kehanetleri bireyin kaderiyle ilgilenmek yerine ülkenin refahı, hasatın durumu ve kralın kaderiyle ilgileniyordu. Bu kehanet çeşidine "kamu astrolojisi" adı verilmekteydi ve bu kehanet çeşidi Mezopotamya'da neredeyse iki bin yıldır uygulanmaktadır.⁴⁸

Geleneksel astroloji gezegenlerin hareketlerini izlemiş ve onları yıldız falı tablosunda teorik olarak resmetmiştir. Geleneksel astrolojinin inceleme sahasına alıp izlediği yedi geleneksel gezegen Güneş, Ay, Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter ve Satürn'dür. Diğer üç gezegen olan Uranüs, Neptün ve Plüton keşfedildikten sonra yıldız falının inceleme sahasına dahil edilmiştir. Elbette modern astrologlar Güneş ve Ay'ın gezegen olmadığını biliyorlardı. Ancak onlar genel olarak geleneksel terminolojiyi muhafaza etmişlerdir.⁴⁹

Yahudi büyü geleneğinde yukarıda bahsettiğimiz gezegenlerin İbranca isimlerinin sonuna "-el" eki getirilerek melek isimleri ve bu isimlerden oluşan vefkler yapılmaktadır.⁵⁰ Yine Yahudi geleneğinde her gezegen için aşağıdaki şekilde bir

---

⁴⁶ Robert Chadwick, s. 89.

⁴⁷ Chadwick, s. 89.

⁴⁸ Chadwick, s. 90.

⁴⁹ Melton (Ed.), I, 104.

⁵⁰ Donald Tyson, *Enochian Magic for Beginners*, s. 80-81.

örneğini verdiğimiz gibi vefkler oluşturulduğunu ve bu vefklerin içindeki rakamların Gematrik sistemdeki harf karşılıklarının başka bir vefkte resmedildiğini görmekteyiz.⁵¹ Bu vefklerin, zihinde birer gerçeklik olmaları halinde gezegensel güçlerle ilişki kuran bir sistem olarak görülebilecekleri ve bir tılsım üzerine yerleştirildiklerinde saf gezegensel güçlerle birlikte parlayacakları belirtilmiştir.⁵²

11	24	7	20	3	א	כ	ז	כ	ג
4	12	25	8	16	ד	י	כה	ח	יו
17	5	13	21	9	ז	ה	יג	כא	ט
10	18	1	14	22	י	יח	א	יד	כב
23	6	19	2	15	כג	ו	יט	ב	יה

Şekil 7: Mars gezegeninin vefki.⁵³

Müslüman büyü geleneğinde kullanılan vefklerin yapılış zamanları için zaman zaman ay saati, güneş saati gibi kavramlar karşımıza çıkmaktadır. Bu saatler gezegenlerin şerefli vakitleri yani onların hükmettiği vakitler olup her iş için bu vakitlerden uygun olan bir tanesinin seçilmesi gerektiği ve bir iş için rastgele bir zaman seçilmesi durumunda bunun kargaşaya ve kaosa sebep olabileceği belirtilmiştir.⁵⁴ Aşağıdaki tablo gezegenlerin şerefli vakitlerini göstermektedir:

⁵¹ Nick Farrell, *Making Talismans: Living Entities of Power*, s. 115-118.

⁵² a.g.e., s. 116.

⁵³ a.g.e., s. 117.

⁵⁴ Yusuf Çakar, *Gizli İlimler*, s. 234.

GÜN	GÖRÜLEN GEZEGENLER						
	PAZAR	P.TESİ	SALI	ÇAMBA	P.ŞEMBE	CUMA	C.TESİ
1	Güneş	Kamer	Merih	Utarit	Müşteri	Zöhre	Zühal
2	Zöhre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarit	Müşteri
3	Utarit	Müşteri	Zöhre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih
4	Kamer	Merih	Utarit	Müşteri	Zöhre	Zühal	Güneş
5	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarit	Müşteri	Zöhre
6	Müşteri	Zöhre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarit
7	Merih	Utarit	Müşteri	Zöhre	Zühal	Güneş	Kamer
8	Güneş	Kamer	Merih	Utarit	Müşteri	Zöhre	Zühal
9	Zöhre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarit	Müşteri
10	Utarit	Müşteri	Zöhre	Zühal	Güneş	Kamer	Merih
11	Kamer	Merih	Utarit	Müşteri	Zöhre	Zühal	Güneş
12	Zühal	Güneş	Kamer	Merih	Utarit	Müşteri	Zöhre

Şekil 8: Gezegenlerin şerefli vakitleri.⁵⁵

Tabloda haftanın günlerinin ait olduğu gezegenler ilk satırda karşımıza çıkmaktadır. Günlerle gezegenlerin neden bu şekilde eşleştirildiğinin cevabını ise Batı kültürlerinde bulmaktayız. Zira haftanın günleri Batı dillerinde geleneksel astrolojide kullanılan yedi gezegene isimlerini veren tanrılarla isimlendirilmişlerdir. Buna göre, Pazar gününün İngilizce karşılığı olan Sunday “Güneş’in günü” manasına gelirken Pazartesi’nin İngilizce karşılığı olan Monday de “Moon’s day” yani “Ay’ın günü” demektir.⁵⁶ Pazartesi’nin Fransızca karşılığı olan Lundi de “Luna’nın günü” manasına gelmektedir.⁵⁷ Luna ise bilindiği gibi Roma mitolojisindeki Ay tanrıçasıdır.⁵⁸

Salı’nın eski İngilizce’deki karşılığı olan Tiwesdaeg, Anglo-Saksonların Tiw olarak bildiği savaş tanrısının günüdür. Bu tanrı İskandinav mitolojisinde Tiv, Tivaz ve

⁵⁵ a.g.e., s. 234.

⁵⁶ Annemarie Schimmel, *The Mystery of Numbers*, s. 142.

⁵⁷ Richd A. Proctor, *Our Place among Infinities*, s. 306.

⁵⁸ Mike Dixon-Kennedy, *Encyclopedia of Greco-Roman Mythology*, s. 193.

en yaygın haliyle Tyr olarak bilinen ve büyük tanrı Odin'in oğlu olan savaş tanrısıdır.⁵⁹ Salı'nın Fransızca karşılığı olan Mardi, "Mars'ın günü" manasına gelmekte olup⁶⁰ Mars da Roma mitolojisinin savaş tanrısı olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶¹

Çarşamba gününün İngilizcesi olan Wednesday'in kökeni "Woden's day" ifadesidir.⁶² Woden, Anglo-Saksonların büyük tanrısı olup İskandinav mitolojisinin büyük tanrısı Odin'le özdeşleştirilir.

İngilizcesi Thursday olan Perşembe Thor'un günüdür. Thor, İskandinav mitolojisinin büyük tanrısı olan Odin'in oğludur ve ismi "şimşek" manasına gelmektedir. Anglo-Saksonlar Roma takvimini kabul ettiklerinde beşinci gün olan Perşembe'ye Thor'un ismini vermişlerdir. Zira Perşembe, Romalılarda tıpkı Thor gibi hiddetli ve kızıl saçlı bir gökyüzü tanrısı olan Jüpiter'in günüydü.⁶³ Ayrıca Jüpiter İskandinav mitolojisindeki karşılığı olan Thor gibi şimşeklere ve yıldırımlara hükmetmektedir.⁶⁴

Cuma gününün İngilizcesi olan Friday, "Freya's day" yani Freya'nın günü demektir.⁶⁵ Freya, İskandinav mitolojisinde bereket tanrıçasıdır.⁶⁶ Freya'nın Roma mitolojisindeki karşılığı ise bereket tanrıçası ve Cuma gününün hâkimi Venüs'tür.⁶⁷

3. Demonoloji (Cin, Şeytan ve Ruh İnanışları)

Hemen hemen bütün toplumlarda cin, şeytan ve ruh ile ilgili inanışlar yaygındır. Babil'de cinler bazen büyük tanrılardan Anu'nun oğulları sayılırken, bazen de yeryüzünün efendisi Ea'yla veya güneş tanrısı Nergal'le ilişkilendirilirler. Babil cinlerinin genel ismi Utukku olup daha çok Tanrıların elçileri konumunda oldukları belirtilmiştir. İyi ruhlara nispeten sayıları daha az olarak kabul edilen cinlerin genellikle

---

⁵⁹ Arthur Cotterell, *Encyclopedia of Mythology*, s. 239.

⁶⁰ Proctor, s. 306.

⁶¹ Cotterell, s. 60.

⁶² Jennifer Stock (Ed.), *Encyclopedia of World Mythology*, s. 773.

⁶³ Cotterell, s. 232.

⁶⁴ Dixon-Kennedy, s. 181.

⁶⁵ Schimmel, s. 142.

⁶⁶ Cotterell, s. 317.

⁶⁷ Dixon-Kennedy, s. 181.

kötü varlıklardan sayıldığı kaydedilmiştir. İlahlar iyiliği temsil ederken cinlerin de kötülüğü temsil ederek karşıt ağırlığı temsil ettikleri aktarılmıştır.⁶⁸

İyi ruhlardan önemlilerinin isimleri Lamassu ve Şedu'dur. Ancak Şedu bazen kötü ruhlar için de kullanılmaktaydı. Daha sonraları ona "kötü ruh" manasına gelen Şedu Limnu adı verilmiştir. İyi ruhlar ilk başlarda koruyucu ev ruhları iken sonraları tamamen koruyucu ruhlar olmuşlardır. Bu koruyucu ruhlar gelişmelerinde İstar'ı takip etmektedirler. Diğer iyi ruhlar Tanrı elçileri arasında da görülebilmektedirler. Hepsi de insan ve hayvan karışımıdır. Rahipler kötülerle mücadelelerinde iyi ruhları kullanırlar. İyi ve kötü cin anlayışına Müslümanların büyü anlayışında da çok rastlanır. Bunların bir nevi yeniden ortaya çıkan yerel ilahlar olduğu ve Müslüman büyücüler tarafından kötü cinlere karşı öne sürüldükleri ifade edilmiştir. İyi cinler özellikle Binbir Gece Masalları'nda koruyucu olarak hizmet etmektedirler.⁶⁹

Kötü olarak tasvir edilen ruhlar arasında Ilu Limnu (Dingir-Hul) vardır. Kelime manası "Kötü Tanrı"dır. Maklu yani Yanık büyü serisinin ilk levhasında Utukku ve Etimmu arasında Şedu ve Rabiçu cinleri de sayılmaktadır. Kötü Şedu'nun bahsi yukarıda geçmişti. Rabiçu ise gözetleyici ve pusu kurucudur. Kurbanların yolu üzerinde pusu kurar. Etimmu'dan sonra Lamaştı gelmektedir. Lamaştı, aslan başlı, kadın vücutlu ve her elinde bir yılan tutan canavar şeklinde tasvir edilmektedir. Hamile kadınların doğacak çocuklarını çalmak için lohusa kadınları takip eder ve yeni doğan bebeklere musallat olur. Pencereden bir yılan gibi sessizce girer ve anneleri çocuklarını emzirmek vaadiyle kandırıp çocuklarını kaçıtır.⁷⁰

Lamaştı, bugünkü Mısır, Suriye, Filistin ve Kuzey Afrika'da bilinen Karina'ya benzer. Mısırlı Karina'nın bağımsız bir kökü olduğu bilinmektedir. Lamaştı'nun yanında iki cin daha vardır. Bu iki cin sadece ismini bildiğimiz Labaçu ve sarılık hastalığına sebep olan Ahhazu'dur. Bu hastalık cinleri Filistinli Rîh Asfar (sarı rüzgar) ve Harruk'a benzerler.⁷¹

---

⁶⁸ Ernst Zbinden, *İslam'da ve Eski Ortadoğu'da Cin ve Ruh İnançları*, s. 119.

⁶⁹ a.g.e., s. 120.

⁷⁰ a.g.e., s. 121.

⁷¹ a.g.e., s. 121.

Babil cinlerinde bir başka üçlü, gece cinleri Lilû, Lilitû ve onların hizmetçileri Ardat Lilî'dir. Bunlar Romalı İnkubi ve Sukkubi ile karşılaştırabileceğimiz erkek ruhlara karşılık gelirler. Ardat Lilî gece kızını uyandırır, erkeklere acı verirler ve onları huzursuz ederler. İslam halk inancındaki cinler özellikle Silatlar genellikle bu gece ruhlarının rollerini oynarlar.⁷²

Yahudi tefsir geleneği olan Midraş literatüründe Adem, Havva'dan ayrıldıktan sonra her ikisinin de ölmeleri gerektiği emredildiğinde Adem'in cinlerden, kendisine bağlanmış olan şeytan çocuklar sahibi olduğu anlatılır. Buna göre Adem Lilith'i görüp güzelliğine kapılır ve ondan erkek ve dişi şeytan çocuklara sahip olur. Daha sonra Lilith, Adem'den kaçarak gökyüzüne uçup gider. Adem'in ricasıyla Tanrı, Lilith'in peşinden üç melek gönderir. Melekler Lilith'i Kızıldeniz'de bulur ve eğer geri dönmezse her gün çocuklarından 100 tanesinin öleceğini söylerler. Lilith ise kendisinin yeni doğan bebeklere zarar vermek üzere yaratıldığını iddia ederek geri dönmeyi reddeder. Bu noktada, Tevrat'ta Adem ve Havva hakkında anlatılan kıssa, daha önceki dönemlerdeki Lilith efsanesiyle iç içe geçmiş durumdadır.⁷³

Cahiliye Arapları da cinleri muhtelif suretlere girebilen varlıklar olarak görmüşlerdir. Gûl onlar için bir çeşit cindir. Engerek yılanı gibi bazı yılanları ve ev yılanlarını da cin olarak görmüşlerdir. Onlara göre, cinler mutlak olarak zararlı olan korkunç yaratıklardır.⁷⁴

Cahiliye Araplarının cin inançlarına benzer inançlar eski Türklerde de görülmektedir. Eski Türklerde önemli bir yeri olan İye, Tanrı'nın emri dışına çıkmayan varlık manasına gelir. İye, yardımcı iyeler ve kara iyeler diye ikiye ayrılır. Yardımcı iyeler meleklerle tekabül eder. Kara iyelerin en önemlisi olan Erlik, Şeytan'ın görevini icra eder.⁷⁵

İssiz yerlerde ve ırmak kenarlarında yaşayan kara iyelerden Albastı, Türk dünyasının büyük bir kısmında bilinmektedir. Albastı, lohusalıktaki kadınlara ve onların yeni doğmuş bebeklerine musallat olarak onlara zarar verir. Onları Albastı'nın

---

⁷² a.g.e., s. 122.

⁷³ Gershom Scholem, "Lilith", *Encyclopedia Judaica*, XIII, 18.

⁷⁴ Ali Çelik, *İslam'ın Kabul veya Reddettiği Halk İnançları: Hicaz Bölgesi*, s.84.

⁷⁵ a.g.e., s. 89.

kötülüğünden ancak Kam adı verilen kâhin ve büyücüler kurtarabilir. Bu inanca günümüzde de Anadolu'nun birçok yöresinde rastlanmaktadır.⁷⁶

Bazı mitlerde yeraltı ve ölüler aleminin temsilcisi olduğu kabul edilen Albastı'nın, yeni doğum yapmış kadının ve yeni doğan çocukların ciğerlerini söküp suya attığına inanılmıştır. Albastı'nın tüfek sesinden, demircilerden ve kamlardan başka hiçbir şeyden korkmadığı ve kamların Albastı'yı kandırarak lohusanın ve çocuğun ciğerini çeşitli dualarla ve koyun ciğeriyle alıp geldiği anlatılmıştır.⁷⁷

Lohusa kadının üzerinde kırmızı renk bulundurmasının da Albastı'dan korunma amaçlı olduğu ifade edilmiştir. Loğusa kadına kırmızı renkli şerbet içirilmesinin veya kadının başına kırmızı renkli kurdele takılmasının da Albastı inancından ileri geldiği aktarılmıştır.⁷⁸

Cin inanışlarıyla ilgili bu anlattıklarımızdan hareketle Babil kültüründeki Lamaştu ve Lilitu, Mısır kültüründeki Karina, Yahudi kültüründeki Lilith ve Türk kültüründeki Albastı inançlarının birbirleriyle büyük ölçüde paralellikler gösterdiğini söyleyebiliriz.

4. Simya

Çeşitli kültürlerdeki okült inanç ve uygulamalardan birisi de simyadır. Simya, bazı değersiz metallere altın elde etmeyi amaçlayan okült bir sistemdir. Tartışmalı bir etimolojik kökeni olan “simya” kelimesinin Grekçe “sıvı akıtmak, metal dökmek” manasındaki “khymela” kelimesinin Arapça'ya el-kimiya veya es-simya şeklinde geçmiş olduğu kabul edilmektedir. İslam ilim ve düşüncesine ait eserlerin Latince'ye tercüme edilmesiyle birlikte “el-kimiya” kelimesi “alchemy” şeklini almış ve Batı dillerinde “kimya” manasına gelen “chemistry” kelimesinin kökenini oluşturmuştur.⁷⁹

Mezopotamyalılar madenlerle ve gezegenlerle ilgili her konuda büyüselsel bir tasavvura sahiptir. Özellikle metalurjiyle ilgili ritüeller kutsanmış, gizemli ve neredeyse mistik bir nitelik taşımaktadır. Madenlerin eritildiği ocaklar büyülü güçlerin izlerini

---

⁷⁶ a.g.e., s. 89.

⁷⁷ Remzi Duran, “Türk Mitolojisi”, *Mitoloji ve Din*, s. 111.

⁷⁸ Başal, s. 57.

⁷⁹ Ayten Koç Aydın, “Simya”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, XXXVII, 218.

bulundurmaktadır. Bu ocaklarda basit bir fiziksel ya da kimyasal işlem değil, tam bir büyüme etkinliği gerçekleşmektedir. Erken doğum her zaman doğal sürecin ve uyumun bozulması olarak görüldüğü için uğursuz, tehlikeli ve şeytani sayılmıştır. Maden filizleri de bir tür embriyon olduğu için embriyonun sahip olabileceği tehlikeli güçlere sahiptir. Bu yüzden metalurji ritüellerinin “erginlenmiş” olmayan yani dökümcülük sanatının sırlarını bilmeyen ve gerekli önlemleri almamış kişi için zararlı olabileceği düşünülmüştür.⁸⁰

Simyacı madeni altına dönüştürerek mükemmelleştirmeyi denerken aslında kendi kendini mükemmelleştirmeyi amaçlamaktadır. Başka bir deyişle bu ifade insanoğlunun toprağın dölyatağında organizmalar gibi büyüyen maden filizlerinin metalurji işlemi aracılığıyla “mükemmele” eriştirilebileceğini savunan çok eski inancı dile getirmektedir. Tıpkı döküm ocağında büyüyen, olgunlaşan ve “tamamlanan” bir “embriyon” gibi sıradan maden de simyacının kazanında altına dönüşür ve tamamlanmış olur. İki işlemin arkasında da bir “doğum” (yeni, kusursuz bir ortamda doğma) ve “büyüme” eylemini izleyen tamamlanma gibi ortak iki temel düşünce vardır.⁸¹

Hint simyasının en önde gelen ismi Nagarjuna olup simya geleneğinin özellikle ilgilendiği bir büyücüdür. Max Walleser (d. 1874 – ö. 1954) tarafından derlenen ve sunulan bilgilere göre tanrılar ve yakshini’ler (bitki ruhları) Nagarjuna’ya siddhi’leri (güç) vermişlerdir. Bu siddhi’ler arasında uzun ömür iksiri, “elmastan bir beden” ve altın elde etme yetkinliği vardır. Ülkede kıtlığın kol gezdiği bir dönemde Nagarjuna altın elde etmiş ve uzak ülkelerden bu külçeler karşılığında tahıl ithal etmiştir. Büyücü ve simyacı olarak ünü bütün dünyaya yayılmıştır. Nagarjuna’nın ölümsüzlük iksirini hazırladığı ancak Tanrı İndra’nın bunun kullanılmasını ülkede yasakladığı anlatılır. Ayrıca Nagarjuna’nın havada uçmayı sağlayan “iksir”i bulmayı başardığı da kaydedilmiştir.⁸²

Hindistan’a giden bütün Avrupalı ve Doğulu seyyahlar, kimi çilecilerin ve yogilerin “ömrü uzatmaya yönelik” bazı simya reçeteleri hazırlayıp kullandıklarını

---

⁸⁰ Mircea Eliade, *Babil Simyası ve Kozmolojisi*, 2002, s. 79-80-81.

⁸¹ a.g.e., s. 98-99.

⁸² Eliade, 2002b: s. 49.

gözlemlemişlerdir. Ancak burada söz konusu olan Hintli münzevilerin hazırladığı geleneksel ilaçlar veya çileci ortamlarda keşfedilen ve kuşaktan kuşağa aktarılan besleyici ya da şifalı bitkiler değildir. Seyyahlar kimi zaman bitkilerden, kimi zaman da minerallerden (cıva) elde edilen bir simya içeceğinden bahsederler. Bu arada Hindistan'ın çileci ve dinsel ortamlarında simyanın varlığının önemli olduğunun altının çizilmesi gerekmektedir. Hint simyası, Çin simyası gibi büyüye ve dine bağlanır, bilhassa ruhsal tekniklerle bütünleşir ve ampirik tekniklere itibar etmez.⁸³

Uzun ömürle ilgili en açık metin Biruni'nin Hindistan üzerine yazdığı *Kitabü't-Tahkik Ma li'l-Hind* adlı meşhur eserinde bulunmaktadır. Biruni (d. 973 – ö. 1048) Hindistan'ı birçok kere ziyaret eden ve pek çok Sanskritçe eseri Arapça'ya ve Avrupa dillerinde yazılmış bazı bilimsel incelemeleri Sanskritçe'ye çevirebilecek kadar iyi Sanskritçe bilen bir ilim adamıdır. Biruni, dönemini çok iyi bilen bir insandı ve Hintlilerin kendilerine ait bir simyaları olduğunu söyledikten sonra şunları eklemektedir: “Simyaya benzer bir bilimleri vardır ve bu kendilerine özgü bir bilimdir. Adı “rasayana” olup “rasa” yani “altın”dan türetilmiş bir sözcüktür. Söz konusu olan belirli işlemlerle çoğunlukla bitkisel kökenli belirli ilaçlarla ve geleneksel ilaçlarla sınırlı bir sanattır. Amaçları iyileşme umudu olmayan hastaları sağlıklarına kavuşturmak, ihtiyarları ergin olduktan hemen sonraki gençlik dönemlerine geri götürmektir.”⁸⁴

Biruni'nin eserinden yapılan bu alıntıya göre minerallere yönelik süblimasyon, kireçsilemek, analiz gibi çeşitli işlemlerden oluşan alışılmış maden simyasından farklı olarak “özgün” bir simyadan bahsedebiliriz. Çok bilgili birisi olan Biruni'nin anavatanı olan Harezmi'de Arap simyasından bahsedildiğini duymuş olması kuvvetle muhtemeldir. Hintlilerin rasayana adını verdikleri bu “özgün bilim” bilinen simyadan tamamen farklıdır. Biruni de Hindistan'da bu simyanın varlığından bahsettikten sonra bu farka dikkat çeker. Bu “özgün bilim” fizik-kimya dünyasıyla ilgilenmez. İlgi konuları gençleşmek, uzun ömür ve ölümsüzlüktür. Başka bir deyişle büyüsel-gizemci tekniklerin arasında yer alır.⁸⁵

---

⁸³ a.g.e., s. 40.

⁸⁴ a.g.e., s. 44-45.

⁸⁵ a.g.e., s. 45.

Sonuç

Kültürlerarası etkileşim insanlık tarihinin bize öğrettiği birçok şeyden biridir. Bu etkileşim gizem kültürlerinde de kendini göstermektedir. Farklı kültürlerin okült sistemleri, birbirlerinden aldıkları malzemeleri işleyip tamamıyla yeni inanışlar ortaya koydukları gibi malzemenin içeriğine çok fazla dokunmadan benzer inanışlar da göstermektedir. Bu bağlamda çeşitli kültürlerdeki Lamaştu, Lilitu, Lilith, Karina gibi cin inanışları Türk kültüründe Albastı inancı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu cinler genel olarak yeni doğum yapmış kadınlara ve yeni doğan bebeklerine musallat olurlar. Yahudi mistisizmi Kabbala'nın içinde yer alan Gematria sistemi Türk-İslam kültüründe Ebced adı altında kendine yer bulmuştur. Aram-İbrani alfabesini temel alan Gematrik dizilimdeki harflerin Arap alfabesindeki karşılıkları Ebced tablosuna aynı şekilde dizilmiştir. Eski Çin geleneğinde ortaya çıkıp bütün dünyaya yayılan vefkler (büyüsel kareler) Türk halk inançlarında farklı amaçlarla karşımıza çıkmaktadır. Müslüman bilginlerin yazılarında doğum sancısını gidermek, dört element olan ateş, toprak, su ve havanın gizemlerini açığa çıkarmak gibi sebeplerle vefkler hazırlanmıştır. Astroloji ve gök cisimlerini inceleme konusunda bir hayli gelişmiş durumda olan eski Babil kültürü, çevresindeki kültürlerle olduğu kadar Müslüman yazarlara da birçok malzeme vermiştir. Türk halk inançlarında günlük hayatta kullanılan vefkler Babil astrolojisinde yer alan gezegenlerin şerefli vakitlerinde yapılmış ve bunların insan hayatına etkileri de gezegenlerin özellikleriyle ilişkilendirilmiştir. Biruni *Kitabu't-Tahkik Ma li'l-Hind* adlı eserinde Hintlilerin simyayı gençleşmek, uzun bir ömre sahip olmak veya ölümsüzlüğün sırrını bulmak için kullandıklarından bahsetmiş ve Arapların da simyayı bildiklerini kaydetmiştir.

Kaynakça

Aydın, Ayten Koç., “Simya”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2009, XXXVII.

Babaoğlu, Ali, *Okkültizm*, BDS Yayınları, İstanbul, 1997.

Başal, Handan Asûde, “Türkiye’de Doğum Öncesi, Doğum ve Doğum Sonrası Çocuk Gelişimi ve Eğitime İlişkin Gelenek Görenek ve İnançlar”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIX (1), 2006.

Cammann, Schuyler, “The Evolution of Magic Squares in China”, *American Oriental Society*, 1960, LXXX, sy. 2.

Cammann, Schuyler, “The Magic Square of Three in Old Chinese Philosophy and Religion”, *History of Religions*, The University of Chicago Press, 1961, I, sy. 1.

Chadwick, Robert, “The Origins of Astronomy and Astrology in Mesopotamia”, *Archaeoastronomy*, University of Texas Press, ABD, 1984, sy. 7.

Coleman, Wade, *Sepher Sapphires: A Treatise on Gematria*, Fraternity of the Hidden Light, 2008, I.

Cotterell, Arthur, *Encyclopedia of Mythology*, Hermes House, Çin, 2006.

Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, Yedirenk, İstanbul, 2005.

Çelik, Ali, *İslam’ın Kabul veya Reddedtiği Halk İnançları: Hicaz Bölgesi*, Beyan Yayınları, İstanbul, 1995.

Dixon-Kennedy, Mike, *Encyclopedia of Greco-Roman Mythology*, ABC-CLIO, ABD, 1998.

Duran, Remzi, “Türk Mitolojisi”, *Mitoloji ve Din*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012.

El-Hüseynî, Seyyid Süleyman, *Kenzü’l-Havas Keyfiyet-i Celb-ü Teshir*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul, 1905.

Eliade, Mircea, *Asya Simyası*, Çev. Lale Arslan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002.

Eliade, Mircea, *Babil Simyası ve Kozmolojisi*, Çev. Mehmet Emin Özcan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002.

Et-Tuhî, Abdulfettah es-Seyyid, *Kurratü'l-Hallak fi İlmi'l-Evfak*, el-Mektebetü's Sekafiyye, Beyrut, t.y.,

Farrell, Nick, *Making Talismans: Living Entities of Power*, Llewellyn Publications, Minnesota, 2001.

Goodwin, Matthew Oliver, *Numerology: The Complete Guide*, Newcastle Publishing Company, California, 1981, I.

Idel, Moshe, “Kabbalah”, *Encyclopedia Judaica*, Keter Publishing House, Thomson Gale, A.B.D., 2007, XI.

Karesh, Sarah E. ve **Hurvitz**, Mitchell M., “Kabbalah”, *Encyclopedia of Judaism*, Infobase Publishing, Facts on File, New York, 2006.

Lawrence, Shirley Blackwell, *The Secret Science of Numerology: The Hidden Meaning of Numbers and Letters*, New Page Books, A.B.D., 2001.

Liddell, Henry George ve **Scott**, Robert, *A Greek-English Lexicon*, Oxford University Press, New York, 1996.

McDonald, M.V., “The Order and Phonetic Value of Arabic Sibilants in the Abjad”, *Journal of Semitic Studies*, Oxford University Press, 1974, sy. 19, s. 38.

Melton, J. Gordon, (Ed.), *Encyclopedia of Occultism and Parapsychology*, Gale Group, New York, 2001, I-II.

Proctor, Richd A., *Our Place among Infinities*, D. Appleton and Company, New York, 1876.

Ridler, Vivian, *Oxford Latin Dictionary*, Oxford University Press, Oxford, 1968.

Ruska, Julius, “Vefk”, *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1950, XIII.

Schimmel, Annemarie, *The Mystery of Numbers*, Oxford University Press, New York, 1993.

Scholem, Gershom, “Lilith”, *Encyclopedia Judaica*, Thomson Gale, ABD, 2007, XIII.

Stock, Jennifer (Ed.), *Encyclopedia of World Mythology*, Gale, ABD, 2009.

Swetz, Frank J., *Legacy of the Luoshu*, A K Peters Limited, Kanada, 2008.

Tyson, Donald, *Enochian Magic for Beginners*, Llewellyn Publications, Minnesota, 1997.

Uygun, Azize, *Seyyid Süleyman el-Hüseyinî'nin Kenzü'l-Havas Kitabındaki Dua ve Büyü Motifleri*, Basılmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri ABD, Isparta, 2014.

Wolff, Anita (Ed.), “Numerology”, *Britannica Concise Encyclopedia*, Encyclopedia Britannica, Peru, 2006.

Yakit, İsmail, *Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2003.

Zbinden, Ernst, *İslam'da ve Eski Ortadoğu'da Cin ve Ruh İnançları*, Çev. Ekrem Sarıkçıoğlu, Yeni Ufuklar Neşriyat, Samsun, 1994.

Zhmud, Leonid, “Pythagoras of Samos”, *The Encyclopedia of Ancient Natural Scientists*, Routledge, Taylor & Francis Group, A.B.D., 2008.